

Bir ihlâs düstûru

Ali Bey: “Muhatabın hatasına binâen ders yapılır mı? Bunu aksülamel, dersteki ihlâs ve tesanüd açısından değerlendirir misiniz?”

Hatalarımız hep olur bizim. Bizler melek değiliz. Şık olan, kendi hatamızı bir mahşer delili olan vicdanımız mârifetiyle kendimizin görmesi ve vicdanımızın yargısı neticesinde hatadan vazgeçerek kendi kendimizi düzeltmemizdir. Öyle ki, insan vicdanı kendisinin en sert ve en acımasız eleştirmenidir. İnsan başkalarının eleştirilerinden kurtulsa, vicdanının eleştiri ve tokatlarından kurtulamaz. Vicdanının eleştirilerinden kurtulsa, Allah’ın sorgusundan suâlinden kurtulamaz. Sonuçta hesap Allah’a verilecektir.

Kimi zaman kardeşlerimiz de bizim için, vicdanın yaptığı vazifeyi yaparlar. Yapmalıdırlar. Haklarıdır. Onlara o hak ve yetkiyi vermemiz de lâzım. İçimizde vicdan ne ise, kardeşimiz de o olur ve bazen kendiliğinden. Vicdanımızla el ele tutuşur ve bize doğru çizgiyi gösterir.

Fakat burada bir önemli husus var, atlanmaması gereken. Eleştiri ve ikaz dışarıdan gelince, vicdanımıza ulaşınca kadar, içimizde birçok danışma ve denetim merkezlerimizden geçer. İzzet-i nefis gibi, gurur gibi, akıl gibi, itibar gibi. Bunlar çokbilmiş merkezlerimizdir. Buralarda dışarıdan gelen ikazlar genelde redde uğrar, kabul görmez, yüzüne tükürülür, atılır. Haricî ikaz sahiplerinin bu merkezleri dikkate alarak adım atması bu açıdan önemlidir. Bu merkezlerin sevdiği davranışların başlıcaları: Nezaket, tevazu, saygı, sevgi, duygudaşlık, anlaşılma, bazen görmemek, duymamak, bazen gizlemek, bazen affetmek.

Hani, kadı gerçekten kördür ama “Esselâmü aleyküm kör kadı!” dersiniz, bu sözünüz kabul görmez, reddedilir. Bu söz birçok iç merkezlerde kırgınlığa yol açar, aksülamel yapar. Fakat sözünüzü saygı ile, sevgi ile, tevazu ile, nezaket ile, af ile, tesettür ile (başkalardan gizleme duyarlılığı ile), sır sayma anlayışı ile, bağışlama ve anlayış içeren kardeşçe cümlelerle süslerseniz, sözünüz bütün iç merkezlerden kolaylıkla geçer, muhatabın ta vicdanına kadar gider, tesir eder.

Aksi takdirde sözünüz muhatabınızın vicdanına ulaşmaz. Siz düşman kazanmakla

kalırsınız. Soğuk bulunursunuz. Çokbilmiş sayılırsınız. Ukalâ kabul edirsiniz. Ama nasihatınızı anlayacak bir muhatap bulamazsınız.

İşte İhlâs Risâlesinin İkinci Düsturundaki uyarılar bize bu hassasiyetleri hatırlatıyor. İkinci Düstûra göre, kardeşlerimizi tenkit etmemeli ve onların üstünde fazîlet satışı yaparcasına gıpta damarlarını tahrik etmemeliyiz. “Çünkü nasıl insanın bir eli diğer eline rekabet etmez, bir gözü bir gözünü tenkit etmez, dili kulağına itiraz etmez, kalp ruhun ayıbını görmez. Belki birbirinin noksanını ikmâl eder, kusurunu örter, ihtiyacına yardım eder, vazifesine muâvenet eder.”¹ Kardeşler de birbirinin noksanını ikmâl etmeli, kusurunu örtmeli.

Hatalarımız yok değil elbet ve bizler kardeşlerimizin uyarılarına her zaman muhtacız. Hiç kimse bu uyarılardan müstağnî bulunduğunu iddia da edemez. Fakat uyarılırken kafasının gözünün de kırılmaması, herkesin en özel hakkı ve en içtenlikli talebidir. Bu talebi dinlememiz lâzım. Uyarırken kardeşlik ruhunu zedelememeye, kardeşlik hukukuna zarar vermemeye dikkat etmemiz gerekir. Bu öyle zor olmasa gerekir; sadece üslûbumuza biraz çeki düzen vermek, biraz nazik cümleler kullanmak sûretiyle başarabileceğimiz bir husustur.

Diğer önemli bir husus da, muhataplarımızı öyle umumî derslerin konularını onlara göre seçmek sûretiyle değil; çünkü bu aksülamel yapar, ihlâs düsturuna da uygun düşmeyebilir; ama muhatap kardeşlerimizi birebir sıcaklığımızla, birebir şefkatimizle, birebir ağabeyliğimizle uyarmamız daha yerinde ve daha asil bir davranış olacak ve sözümüz içtenlikle ve saygıyla dinlenecektir.

Umumî dersleri ise başkasına hitaben değil, kendimize hitaben okumamız önerilir.

DUÂ

Allah'ım! Bizi ihlâsa ulaştır! Bizi îsâra ulaştır! Bizi iştirâk-ı a'mâl-i uhrevî ameline ulaştır! Bizi biz havuzuna ulaştır! Bizi mânâ-yı harfîye ulaştır! Bizi makbul saydığın uhuvvete ulaştır! Bizi rızâna ulaştır! Bizi katındaki hayra ulaştır! Bizi ihlâsa, îsâra, bizliğe, mânâ-yı harfîye, uhuvvete, rızâna ve katındaki hayra ulaştırdıktan sonra; bize sebat ver, bize istikâmet ver! Bize hakta ve hayırda devamlılık ve kararlılık ver! Ayağımızı kaydırma! Bizi benlikten, bencillikten, riyâdan, gururdan, hodgamlıktan, kendini beğenmişlikten ve mânâ-yı ismî için hareket etmekten korusun! Bizi Cehennem ateşinden korusun!

Âmîn... Âmîn... Âmîn...

Dipnotlar:

1- Lem'alar (yeni), 391